

Οι σχολικές γιορτές στο νηπιαγωγείο: πράξη συγκίνησης ή πράξη συν-κίνησης;

Βέλκου Κυριακή
Σχολική Σύμβουλος 15^{ης} Περιφέρειας Προσχολικής Αγωγής.

Οι σχολικές γιορτές στο νηπιαγωγείο αποτελούν ένα σημαντικό κομμάτι της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η αξία τους αποδίδεται τόσο στις έννοιες, στις πληροφορίες, στα μηνύματα που μπορούμε να μεταδώσουμε στα παιδιά όσο και σε όσα κερδίζουν κατά τη συμμετοχή τους στη διάρκεια της προετοιμασίας και υλοποίησης τους. Το γεγονός της συμμετοχής των παιδιών κατά την προετοιμασία υποστηρίζει το αίσθημα της συλλογικότητας καθώς με αυτό τον τρόπο τα παιδιά αισθάνονται ότι ανήκουν στενά σε μια συνδεδεμένη ομάδα με έναν κοινό στόχο (Louise Derman-Sparks, 2006). Η κατάλληλη οργάνωση τους σύμφωνα με τα αναπτυξιακά δυναμικά των παιδιών δημιουργεί την ευχαρίστηση και μπορεί να αποτελέσει πηγή ενδιαφέροντος και διασκέδασης. Επιπλέον δίνεται η δυνατότητα να αναπτυχθούν ευκαιρίες που ενθαρρύνουν την δημιουργικότητα και φαντασία των παιδιών. Σύμφωνα με τον Οδηγό Νηπιαγωγού (Δαφέρμου, Κουλούρη & Μπασαγιάννη 2006) οι γιορτές μπορεί να οργανωθούν είτε με τη μορφή ενός θέματος που απαιτεί διερεύνηση είτε με τη μορφή οργανωμένης δραστηριότητας που περιλαμβάνει την παρουσίαση των γνώσεων και των εμπειριών των παιδιών. Σε κάθε περίπτωση η προετοιμασία των γιορτών δεν πρέπει να είναι αποκομμένη από την «καθημερινή παιδαγωγική εργασία» (Δαφέρμου και συν 2006).

Η οργάνωση τους έχει καθαρά εκπαιδευτική αξία όταν ξεφεύγει από τη λογική ότι τα παιδιά ασχολούνται με κατασκευές, με μεταμφιέσεις και εργασίες με κόλλες, ψαλίδια. Κυρίως σημαίνει ότι από το ρόλο μας ως εκπαιδευτικοί κάνουμε προσεκτικές επιλογές για το περιεχόμενο των δραστηριοτήτων που προτείνουμε. Στην πράξη αυτό μεταφράζεται με ενέργειες που συνδέονται με τις δικές μας γνώσεις για τους σκοπούς και τους στόχους που τίθενται πριν την έναρξη της διαδικασίας, τις πληροφορίες σχετικά με το αναπτυξιακό επίπεδο των παιδιών που απαρτίζουν το τμήμα και φυσικά το σεβασμό για τα πιστεύω και τις αξίες των οικογενειών τους. Ταυτόχρονα λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών για να μπορούν να οργανωθούν με τέτοιο τρόπο οι δραστηριότητες ώστε να έχει νόημα η συμμετοχή τους, καθώς αποτελεί μια ακόμα μαθησιακή εμπειρία για εκείνα. Οι επιλογές μας από το ρόλο του εκπαιδευτικού θα πρέπει να είναι απόλυτα συνειδητές σεβόμενοι την σύνθεση, τα χαρακτηριστικά, τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα της τάξης μας, θέλοντας να προχωρήσουμε πέρα από το επίπεδο των απλών πληροφοριών αλλά κατευθυνόμενοι σε έννοιες και γενικεύσεις που έχουν νόημα γι' αυτά (Ματσαγγούρας, 2002).

Τι γίνεται όμως σήμερα; Από καταγραφές σε νηπιαγωγεία στην Ελλάδα και στο εξωτερικό διαφαίνεται ότι οι εορτασμοί σημαντικών γεγονότων αλλά και εθίμων συνήθως περιορίζονται σε κατασκευές πανομοιότυπων και τυποποιημένων εργασιών. Επίσης κατά πλειοψηφία πλαισιώνονται από ευκολοχώνευτες διηγήσεις ιστορικών, θρησκευτικών γεγονότων ή εθίμων με στόχο να συγκινήσουν τα παιδιά (Gann, 2006). Με αυτό τον τρόπο εμπλέκονται τα παιδιά σε ένα «τουριστικό πρόγραμμα» σύμφωνα με την Derman-Sparks (2006), στο οποίο όπως οι τουρίστες δοκιμάζουν το προϊόν καθώς ο περισσότερος χρόνος δαπανάται σε εργασίες- κατασκευές ως σημαντικό μέρος της έννοιας και του εορτασμού. Το αποτέλεσμα είναι να χάνεται η σημασία και ο στόχος των εορτών και η διαδικασία να μην είναι δημιουργική καθώς οι δραστηριότητες είναι κλειστές, ασύνδετες με το σήμερα, χωρίς φαντασία και απουσία κριτικής σκέψης από μέρους των παιδιών. Σε έρευνα των Μιρπίλη & Καμπέρη

(2007) διαφαίνεται ο διδακτικός χαρακτήρας των επίσημων σχολικών γιορτών στο νηπιαγωγείο καθώς ένα μεγάλο ποσοστό εκπαιδευτικών τις χρησιμοποιούν ως πλαίσιο για δραστηριότητες γλώσσας, μαθηματικών και δημιουργίας-έκφρασης. Σημαντικός αριθμός εκπαιδευτικών φαίνεται ότι θεωρεί την οργάνωση των γιορτών πηγή άγχους εξαιτίας της κριτικής των γονέων -όπως αυτοί την αντιλαμβάνονται- της προετοιμασίας και της επιθυμίας των ίδιων να παρουσιάσουν το «τέλειο αποτέλεσμα». Ο ρόλος των γονέων ως επί το πλείστον φαίνεται να υποστηρίζει ενέργειες όπως προετοιμασία κουστουμιών, εκμάθηση ποιημάτων και ρόλων στα παιδιά τους και συμμετοχή στην προετοιμασία του μπουφέ της γιορτής. Φαίνεται λοιπόν ότι οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί οδηγούνται σε πεπατημένα μονοπάτια ασφαλούς διάβασης όπου караδοκεί η ρουτίνα και η λογική της διεκπεραίωσης.

Οι σχολικές γιορτές αποτελούν μια από τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί σήμερα στο σύγχρονο πολυπολιτισμικό νηπιαγωγείο. Η πολυπολιτισμικότητα που κυριαρχεί στις περισσότερες τάξεις θα πρέπει να αποδίδεται και στις γιορτές. Τα νήπια μέσα από την εμπειρία των γιορτών μπορούν να αναπτύξουν αυτοεκτίμηση για την πολιτιστική τους κληρονομιά, να τη μοιραστούν με τους συμμαθητές τους, με τρόπο που να κατανοούν και να σέβονται τη διαφορά ή την ομοιότητα της με εκείνη των άλλων. Το εκ φύσεως συναισθηματικά φορτισμένο πεδίο των γιορτών φέρνει στο προσκήνιο τις αντικρουόμενες αξίες και πιστεύω των διαφόρων ομάδων που ζουν σε μια κοινότητα και κατ' επέκταση συνυπάρχουν στην σχολική τάξη. Καθώς η γιορτή ενός ατόμου μπορεί να προσβάλλει κάποιο άλλο (Campbell James & Jolley, 2004) θα πρέπει να γίνονται προσεκτικές επιλογές από μέρους των εκπαιδευτικών. Στην πράξη αυτό είναι ιδιαίτερα δύσκολο καθώς χρειάζεται να συγκρουστούμε με δικά μας βαθύτερα εμπόδια σε σχέση με τη διαχείριση της ετερογένειας στο πλαίσιο της συνεργασίας μας με τους άλλους, τη βιωμένη εμπειρία μας τόσων χρόνων στο πεδίο της τελετουργίας του σχολείου, τη διάθεση μας για αλλαγή και να μετακινηθούμε σε προσωπικό επίπεδο.

Σήμερα γίνεται λόγος για εναλλακτικούς τρόπους οργάνωσης των σχολικών εορτών, ως μια ανοιχτή εκπαιδευτική διαδικασία όπου οι διασταυρούμενες ματιές όλων μπορούν και λειτουργούν ως καθρέφτης που επιτρέπει να αναγνωρίζονται σημεία σύγκλισης και απόκλισης. Η τάξη ως εργαστήρι διερεύνησης και σε μια προσπάθεια ουσιαστικής συνεργασίας με τους γονείς και τα παιδιά οδηγείται σε αναζητήσεις και δημιουργία καταστάσεων που συν-κινούν όλους τους εμπλεκόμενους. Για παράδειγμα στο ζήτημα των εθνικών γιορτών μπορούν να τεθούν ερωτήματα όπως: τι σημαίνει ιστορικός χρόνος για αυτήν την ηλικία, πως θα αντιληφθούν τα ιστορικά γεγονότα, η αποστήθιση απλών ποιημάτων και τραγουδιών τι σκοπό εξυπηρετεί, τι μπορούν πραγματικά να κατανοήσουν τα παιδιά, τι γίνεται στην περίπτωση της ύπαρξης αλλοδαπών παιδιών στην τάξη, που θα αναζητηθούν οι απαραίτητες πληροφορίες. Υπό αυτήν την οπτική η αναζήτηση της ιστορικής αλήθειας που είναι σε θέση να αντιληφθούν τα νήπια θα μπορούσε να οδηγήσει στην επινόηση ενός δελεαστικού σεναρίου δραστηριοποίησης στο οποίο γονείς και παιδιά θα συμμετείχαν ενεργά με όχημα υλικό που θα μπορούσε να διευκολύνει το ταξίδι τους σε μια άλλη εποχή διαφορετική από το σήμερα εστιάζοντας στις σχέσεις των ανθρώπων εκείνης της εποχής, στον τρόπο διαβίωσης και στους λόγους που τους οδήγησαν σε συγκεκριμένες πράξεις. Η χρήση του διαδικτύου, βιβλιογραφίας, άρθρων, αντικειμένων με συναισθηματική αξία αποτελούν το λειτουργικό υλικό μιας δημιουργικής αναζήτησης και στη συνέχεια επεξεργασίας, η οποία προσφέρει μια θετική και ευχάριστη εμπειρία μάθησης. Σε κάποιο άλλο παράδειγμα όπως εκείνου του σχεδιασμού μιας γιορτής με στόχο την παρουσίαση μιας παράστασης, η δουλειά με τα παιδιά αποτελεί μια ακόμα εμπειρία μάθησης, η οποία θα πρέπει να στηρίζεται

σε κερδισμένες εμπειρίες και να είναι ανοιχτή σε αλλαγές. Από την επιλογή του έργου, την απόδοση των ρόλων, τη θεατρική απόδοση, τη μουσική επένδυση, την κατασκευή των σκηνικών και ότι συνεπάγεται μέχρι την τελική παράσταση, όλα μαζί συνθέτουν μια πορεία μάθησης που χτίζεται βήμα-βήμα στο πλαίσιο εκπαιδευτικών διαδικασιών. Σε αντίθετη περίπτωση θα είχε την μορφή ενός άκαμπτου προγράμματος εργασίας.

Οι γιορτές ως κοινωνικο-πολιτισμικές πράξεις προσφέρουν ευκαιρίες για βιωματική μάθηση του κοινωνικού, θρησκευτικού και ιστορικού πλαισίου της κοινωνίας στην οποία ζουν οι μαθητές. Αποτελούν ένα ισχυρό εργαλείο για τον εκπαιδευτικό μέσω του οποίου η μάθηση μπορεί να γίνει ευχάριστη, δημιουργική, βιωματική στο πλαίσιο της εκπαίδευσης των παιδιών. Στο πλαίσιο αυτό παράλληλα με τον εορτασμό των σημαντικών γεγονότων που προτείνονται από το κοινωνικο-πολιτισμικό περιβάλλον μπορεί να σχεδιαστεί και ένα πλάνο με επιλογές των μαθητών και της οικογένειάς τους (Campbell et al, 2004) για τον εορτασμό σημαντικών γεγονότων από το άμεσο περιβάλλον τους όπως για παράδειγμα: η γέννηση ενός νέου μέλους στην οικογένεια, το καλοσώρισμα μιας αγαπημένης εποχής, η παρουσίαση μιας καλής προσπάθειας ενός παιδιού σε μια δραστηριότητα που πραγματοποίησε στο σπίτι, πιθανή δράση εθελοντισμού και διάφορα άλλες ιδέες. Το σημαντικό για κάθε εκπαιδευτικό είναι να θυμάται ότι δεν προέχει η καλύτερη παρουσίαση αλλά η ενεργοποίηση των παιδιών, η διατήρηση του ενδιαφέροντος τους και η παροχή ευκαιριών για δημιουργική έκφραση, κριτική σκέψη και ενίσχυση της αυτοεικόνας τους. Επίσης η εμπλοκή των γονέων κρίνεται σημαντική καθώς αναζητούνται τρόποι ουσιαστικής συμμετοχής τους και όχι απλά επικουρικής βοήθειας όταν και εάν παραστεί ανάγκη.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Δαφέρμου, Χ., Κουλούρη, Π. & Μπασαγιάννη, Ε. (2006). *Οδηγός Νηπιαγωγού. Εκπαιδευτικοί σχεδιασμοί. Δημιουργικά περιβάλλοντα μάθησης*. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων.
- Campbell, K., Jamsek, M. & Jolley, P.D. (2004). Planning holiday celebrations. An ethical approach to developing policy and practices. *Texas Child Care*, 27, 24.
- Derman-Sparks, L. (2006). *Καταπολεμώντας τις προκαταλήψεις. Παιδαγωγικά εργαλεία*. Αθήνα: Κέντρο Παιδαγωγικής και Καλλιτεχνικής Επιμόρφωσης «Σχεδία».
- Gann, C. (2006). Is banning holidays the only way? *Educational Horizons*, 85(1).
- Landa & Landa (1993) μετάφραση Μπουρνόζου, Π. *Το θέατρο για παιδιά*. Αθήνα, εκδόσεις: Βασιλείου.
- Ματσαγγούρας, Η. (2002). *Η διαθεματικότητα στη σχολική γνώση. Εννοιοκεντρική αναπλαισίωση και σχέδια εργασίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.
- Μπιρμπίλη, Μ. & Καμπέρη, Ε. (2007). *Οι γιορτές στο σύγχρονο νηπιαγωγείο. Πηγή ευχαρίστησης ή άγχους;* Ανακτήθηκε στις 5-11-2014. <http://conf2007.edu.uoi.gr/Praktika/1-24.pdf>
- Τσιούμης, Κ. (2003). *Ο μικρός άλλος*. Θεσσαλονίκη, εκδόσεις: Ζυγός